

Verksamhetsområde Miljö- och bygg
Linn Karlsson, 0240-86382
linn.karlsson@ludvika.se

Miljö- och byggnadsnämnden

Svar på remiss av Boverkets rapport En gemensam väg för PBL-ärenden

Förvaltningens förslag till beslut

1. Miljö- och byggnadsnämnden skickar tjänsteskrivelsen daterad 2026-01-12 som sitt yttrande som svar på remiss av Boverkets rapport *En gemensam väg för PBL-ärenden – Klassificering och nationellt system* (Rapport 2025:20) till Boverket.

Sammanfattning

Miljö- och byggnadsnämnden i Ludvika kommun tackar för möjligheten att yttra sig över Boverkets rapport *En gemensam väg för PBL-ärenden – Klassificering och nationellt system* (Rapport 2025:20).

Vi delar ambitionen att öka digitaliseringen inom samhällsbyggnadsprocessen och ser positivt på förslagen om en nationell klassificeringsstruktur och ett möjligt nationellt ärendehanteringssystem. Dessa initiativ kan lägga grunden för en mer effektiv, enhetlig och transparent handläggning av plan- och byggärenden i hela landet.

Samtidigt vill vi anföra några nyanserade synpunkter kring genomförandet, med särskilt fokus på fördelar, skalbarhet och hantering av närliggande processer, utmaningar samt aspekter kring innovation och teknikneutralitet ur ett kommunperspektiv.

Beskrivning av ärendet

Fördelar med en nationell klassificeringsstruktur

Miljö- och byggnadsnämnden anser att en gemensam klassificeringsstruktur för alla PBL-ärenden med tillhörande digitalt systemstöd kan medföra många betydande fördelar såsom effektivare process och kostnadsbesparingar. En digitaliserad och standardiserad bygglovsprocess bedöms kunna ge stora effektivitetsvinster. Boverket hänvisar till beräkningar om nyttor på upp till 2,6 miljarder kronor per år genom en fullt digitaliserad plan- och bygglovsprocess. Stordriftsfördelar och ökad automatisering i handläggningen kan frigöra resurser och minska handläggningstiderna.

Miljö- och byggnadsnämnden ställer sig bakom att en enhetlig hantering kan ge en högre kvalitet, då syftet med den nationella klassificeringsstrukturen är att skapa en mer enhetlig hantering av PBL-ärenden i landets kommuner. Genom

att alla ärenden benämns och struktureras på samma sätt ökar jämförbarheten och kvaliteten i ärendehandläggningen. Det ger förutsättningar för förbättrad effektivitet och möjlighet att ta fram nationellt jämförbar statistik över t.ex. handläggningstider och ärendemängder. På sikt kan detta bidra till en mer likvärdig service till medborgarna oavsett kommun.

Med gemensamma standarder och struktur kan handläggningen av PBL-ärenden effektiviseras ytterligare, vilket kortar ledtiderna. Strukturerad information är en förutsättning för att e-tjänster ska kunna utvecklas, till exempel en enhetlig e-tjänst för bygglovsansökningar. En sådan digital självservice underlättar kontakten med kommunen för medborgare och företag. Även externa aktörer (bygggherrar, arkitekter m.fl.) skulle gynnas av att möta en mer likartad och förutsägbart process i alla kommuner, något som även framhålls i rapporten.

Miljö- och byggnadsnämnden välkomnar bättre interoperabilitet och datautbyte. Genom standardisering ökar möjligheten att olika system kan utbyta information sömlöst. Om interoperabiliteten förbättras mellan kommunens ärendehanteringssystem och andra system, minskar dubbelarbete. Data om ärenden blir mer maskinläsbar, standardiserad och återanvändbar, vilket kan främja vidareutnyttjande och erfarenhetsåterföring i branschen. Till exempel kan korrekta uppgifter om fastigheter och adresser hämtas automatiskt från nationella källor och återanvändas i olika skeden av bygglov och planering, med minskad risk för fel.

I dagsläget upplevs handläggning av PBL-ärenden som kompetenskrävande, och det är svårt att rekrytera erfarna handläggare på många håll. Genom att harmonisera arbetssätt och digitala verktyg i alla kommuner kan kompetens delas lättare och ny personal snabbare sätta sig in i arbetet. På sikt kan det också förenkla samverkan kommuner emellan och mobilitet för handläggare, då samma begrepp och processer gäller oavsett ort. Vilket är viktigt om man ser till utmaningarna med framtidens kompetensförsörjning.

En gemensam digital struktur medför att ärendeinformation blir mer tillgänglig och transparent för såväl allmänhet som media och statliga uppföljare. När data struktureras på ett enhetligt sätt blir det enklare att analysera hur olika kommuner utför sina uppdrag och att identifiera förbättringsbehov. Allmänhetens förtroende kan öka genom bättre insyn, och den öppna datan kan användas för att jämföra resultat, vilket sporrar kontinuerlig förbättring i kommunernas verksamhet.

Sammanfattningsvis instämmer Miljö- och byggnadsnämnden i rapportens bedömning att en nationell klassificeringsstruktur, om den används brett, kan bidra till en mer effektiv, rättssäker och innovativ samhällsbyggnadsprocess i hela Sverige. För att dessa nyttor ska realiseras krävs dock att strukturen verkligen används av alla kommuner och integreras i deras arbetssätt.

Trots ovanstående fördelar vill vi nyansera bilden genom att lyfta vissa utmaningar och risker som bör hanteras vid ett införande av klassificeringsstrukturen och ett eventuellt nationellt system.

Kostnader och resurser för kommunerna

Den kanske största nackdelen med ett obligatoriskt införande är risken för ökade kostnader för kommunerna. Om kommunerna åläggs att införa ny teknik eller byta ärendehanteringssystem uppstår investerings- och implementeringskostnader som i slutändan belastar kommunernas budget. Boverket konstaterar att detta aktualiserar den kommunala finansieringsprincipen, dvs. att staten bör beakta kompensation för nya pålagor. För mindre kommuner kan initiala kostnader och brist på IT-resurser vara särskilt betungande. Det är därför viktigt att finansieringsfrågan analyseras noga och att eventuella statsbidrag eller stöd övervägs för att inte tränga ut annan viktig kommunal verksamhet.

Befintliga system och innovationer i kommunerna

Många kommuner har redan investerat i avancerade verksamhetssystem och e-tjänster för bygglovsärenden, ibland med specialanpassade lösningar och viss automation. En oro är att denna lokala utveckling kan gå förlorad eller behöva göras om ifall ett nationellt system införs som saknar motsvarande funktionalitet. Det är därför glädjande att Boverket föreslår en flexibel arkitektur där kommuner kan fortsätta använda egna gränssnitt ("front-end") som kopplas mot den nationella databasmotorn via öppna API:er. En kommun som har lagt tid och pengar på att utveckla ett automatiserat flödet skulle alltså kunna behålla detta, vilket mildrar inlåsning av tidigare investeringar. Samtidigt ställer vi som krav att det nationella systemets back-end är fullödigt och täcker alla förvaltningsrättsliga krav och viktiga funktioner, annars riskerar de kommuner som kommit långt digitalt att behöva ta ett steg tillbaka i effektivitet. Att systemet byggs modulärt och öppet för vidareutveckling är centralt för att kommuner ska kunna behålla och fortsätta driva sina innovationer inom handläggningsstödet.

Frivillighet kontra tvingande reglering

Rapporten tydliggör att om den nationella klassificeringsstrukturen endast införs frivilligt finns en stor risk att många kommuner inte implementerar den i tillräcklig utsträckning för att de nationella nyttorna ska uppnås. Erfarenheter visar att utan någon form av krav blir spridningen långsam och ojämn, det kan ta mycket lång tid innan en mer enhetlig tillämpning uppnås i hela landet. Ett scenario med frivillig implementering riskerar också att integreringen mot befintliga system görs ad hoc i varje kommun, vilket kan leda till låga nivåer av interoperabilitet och många skräddarsydda lösningar. Det i sin tur skapar ett digitalt arv av komplexa speciallösningar som kan vara svårt och kostsamt att underhålla över tid. Å andra sidan innebär ett obligatoriskt nationellt system att alla kommuner måste byta eller anpassa sina system samtidigt, med betydande implementeringsansträngningar och kostnader för varje kommun. Här måste en balans hittas där vi gärna ser styrning som säkerställer enhetlighet för att undvika fragmentering, men den bör utformas så att kommunerna får rimlig tid, stöd och handlingsutrymme i hur kraven uppfylls.

Införande och övergångsperiod

För att minimera störningar i kommunernas verksamhet behövs en realistisk tidsplan och stöd vid införandet av ett nationellt system. Boverket noterar att leverantörer ofta har långa avtal med kommunerna och föreslår att ikraftträdande av nya krav sker först 5–7 år efter beslut. Vi instämmer i att en stegvis övergång är klok, då en längre införandeperiod ger både systemleverantörer och kommuner tid att anpassa sig, upphandla nödvändiga lösningar och utbilda personal. Under en sådan övergång är det viktigt med löpande dialog mellan stat och kommuner, samt att det centralt tas fram vägledningar, utbildningar och teknisk support. Även efter införandet bör systemet förvaltas med användarvänlighet i fokus och med kontinuerliga förbättringar utifrån kommunernas feedback.

Skalbarhet och hantering av närliggande processer

Miljö- och byggnadsnämnden vill särskilt lyfta vikten av att det föreslagna nationella systemet och den tillhörande klassificeringsstrukturen utformas med skalbarhet och helhetsperspektiv i åtanke.

I Ludvika kommun används dagens ärendehanteringssystem för bygglov inte enbart för PBL-ärenden, utan även för flera närliggande processer såsom kart- och mätärenden, adressättning, obligatorisk ventilationskontroll (OVK), bostadsanpassningsbidrag samt andra närliggande myndighetsprocesser inom samhällsbyggnadsområdet. Dessa processer är i praktiken ofta tätt integrerade i varandra, både ur verksamhets- och informationsperspektiv.

Det är därför av stor vikt att ett nationellt system för PBL-ärenden inte utformas på ett sätt som låser in bygglovsprocessen i ett isolerat system, samtidigt som närliggande processer fortsatt behöver hanteras i andra verksamhetssystem. En sådan uppdelning riskerar att leda till att handläggare tvingas arbeta parallellt i flera system, vilket kan medföra ökad administrativ belastning, sämre överblick, fler manuella moment och därmed minskad effektivitet.

Även om dessa utmaningar till viss del kan hanteras genom integrationer, vill Miljö- och byggnadsnämnden betona att skalbarhet i den grundläggande systemarkitekturen är avgörande. Det bör finnas möjlighet att hantera även närliggande processer inom samma logik, datamodell och tekniska ramverk, alternativt att systemet enkelt kan utvidgas till att omfatta fler ärendetyper utan omfattande speciallösningar.

Ett skalbart och modulärt angreppssätt skapar bättre förutsättningar för en sammanhållen digital samhällsbyggnadsprocess, där information kan återanvändas mellan processer och där verksamheten inte fragmenteras tekniskt. Detta är särskilt viktigt för oss som redan har investerat i bredare användning av ärendehanteringssystem och som arbetar aktivt med att effektivisera och automatisera hela samhällsbyggnadsområdet, inte enbart bygglovsprocessen isolerat.

Kommunen ser därför positivt på lösningar som möjliggör både vertikal skalbarhet (fler funktioner och processer) och horisontell skalbarhet (flera system och leverantörer), och vill understryka att detta perspektiv bör beaktas i

den fortsatta utvecklingen av såväl klassificeringsstrukturen som det nationella systemstödet.

Standardisering och innovation

Vid en stor omläggning av ärendehantering finns risk att löpande innovation och utveckling temporärt saktar in medan fokus läggs på implementering. En systemleverantör varnar t.ex. för att all vidareutveckling av deras befintliga produkter skulle behöva pausas under en längre övergångsperiod för att istället arbeta med omställningen till en ny datamodell. Detta måste beaktas så att vi inte tappar momentum i digitaliseringen.

Vi anser att standardisering och innovation inte behöver stå i konflikt, förutsatt att standardiseringen genomförs på rätt sätt. Boverket noterar att en tydlig och detaljerad reglering faktiskt kan underlätta innovation genom att ge ett tydligt tekniskt ramverk, vilket sänker trösklarna för mindre aktörer att utveckla nya kvalitativa tjänster. Gemensamma standarder (som enhetliga datamodeller och API:er) skapar en förutsägbarhet som gör det enklare för nya digitala lösningar att ansluta och utbyta information. Miljö- och byggnadsnämnden ser positivt på Boverkets förslag att det nationella systemet designas med en öppen arkitektur t.ex. genom separation av front-end och back-end, då det öppnar upp för fortsatt innovation hos både nuvarande systemleverantörer och nya aktörer på marknaden. Kommunerna får möjlighet att välja gränssnitt och funktionalitet som passar dem, så länge den underliggande strukturen följer standard. Detta kan ge en sund konkurrens där olika leverantörer kan erbjuda specialiserade verktyg ovanpå det gemensamma systemet, snarare än att alla tvingas använda exakt samma lösning i varje del.

Samtidigt måste vi vara vaksamma på att överdriven centralisering eller alltför snäva tekniska krav kan hämma innovationstakten. Om endast en plattform eller leverantör tillåts dominera riskerar utvecklingen att bli mindre dynamisk. Det scenario som Boverket kallar fullt statligt system (scenario 7) måste hanteras så att det inte kväver vidareutveckling. Vi noterar exempelvis att om alla befintliga system tvingas byta datamodell över en natt, kan det medföra att utvecklingsinsatser hos leverantörer avstannar under flera år för omställningen. Det är därför viktigt att förändringen sker i dialog med leverantörerna och att standarderna utformas flexibelt.

En modulär och utbyggbar standard kan ge både stabilitet och utrymme för kreativitet där basfunktioner är gemensamma, men kringliggande tjänster kan variera och förbättras över tid. Miljö- och byggnadsnämndens uppfattning är att innovation främjas bäst genom att standardisera informationens struktur och utbytets format, men låta detaljer i implementation och gränssnitt utvecklas fritt inom ramen för dessa standarder.

Teknikneutralitet och undvikande av inlåsning

För att det nationella digitaliseringsarbetet ska lyckas är det avgörande att lösningarna är teknikneutrala och framtidssäkra. Vi instämmer i att eventuella författningskrav bör utformas så långt som möjligt teknikneutralt, så att de inte låser fast kommunerna vid en viss teknisk plattform eller hindrar uppkomsten av nya lösningar. Boverket påpekar att även om reglering behövs för att nå

enhetlighet, bör regleringen inte omfatta mer än nödvändigt utan lämna utrymme för fortsatt teknisk utveckling. Detta är en klok princip som Miljö- och byggnadsnämnden ställer sig bakom, standarderna ska ange *vad* som ska uppnås men inte i detalj *hur* varje system ska vara utformat.

En nära relaterad fråga är risken för leverantörsinlåsning. Om kommunerna blir beroende av ett enda statligt system eller en ensam leverantör kan det på sikt minska vår handlingsfrihet och marknadens incitament att förbättra systemet. Det är därför mycket positivt att rapporten betonar interoperabilitet och öppna standarder. Interoperabla och öppet dokumenterade datautbyten säkerställer en långsiktig, hållbar försörjning av informationssystem genom att minska leverantörsberoendet och undvika inlåsningseffekter. För att uppnå detta bör offentliga aktörer ställa krav på öppna API:er, standardiserade format och protokoll vid upphandlingar. På så vis kan flera system integreras och samexistera, och kommunerna kan byta ut eller uppgradera delar av sina lösningar utan orimliga hinder. Både kommuner och externa leverantörer får större förtroende att investera i nya funktioner om de vet att data och funktioner kan kopplas samman med andra system.

Sammanfattningsvis anser Miljö- och byggnadsnämnden att en teknikneutral, öppen och säker arkitektur måste vara ledstjärnan. Det nationella systemet bör bygga på moderna principer som möjliggör integration med både befintliga och framtida tjänster. Detta inkluderar efterlevnad av gemensamma standarder (t.ex. de som tas fram inom ramen för Ena, den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen) samt beaktande av dataskydd och informationssäkerhet.

Genom att hålla sig teknikneutral och undvika ägarkontrollerade lösningar skapas en föränderlig och anpassningsbar plattform, där nya innovationer kan kopplas på allt eftersom de utvecklas, utan att kommunerna fastnar i föråldrade system.

Avslutande synpunkter

Miljö- och byggnadsnämnden ser stor potential i Boverkets förslag och ställer sig i grunden positiv till en nationellt samordnad digital infrastruktur för PBL-ärenden. Standardisering av begrepp och processer enligt den föreslagna klassificeringsstrukturen bedöms ge både effektivare handläggning och bättre service till medborgare och företag. Vi betonar dock vikten av att implementeringen sker på ett inkluderande och flexibelt sätt då kommuner befinner sig i olika utgångslägen digitalt, och lösningen måste fungera för både dem som har kommit långt i sin digitalisering och dem som är i början av sin digitaliseringsresa. Statligt stöd i form av finansiering, utbildning och teknisk vägledning kommer att vara en nyckel till framgång.

Slutligen vill vi understryka att dialogen med kommunerna bör fortsätta under hela genomförandet. Genom att ta tillvara kommunernas erfarenheter kan det nationella systemet utformas så att det verkligen uppfyller verksamheternas behov och inte hämmar de lokala förbättringsarbeten som pågår.

Vi delar Boverkets vision om en gemensam digital väg framåt och ser fram emot att delta i det fortsatta arbetet för att förverkliga denna vision på ett sätt som gagnar hela samhällsbyggnadssektorn. Med rätt utformning och stöd tror

vi att reformen kan bli ett lyft för digitaliseringen av plan- och byggprocesserna och till nytta för såväl kommunerna som medborgare och näringsliv.

Solveig Åkerhielm
Verksamhetschef

Linn Karlsson
Verksamhetsutvecklare

Bilagor

Bilaga 1 - Rapporten En gemensam väg för PBL-ärenden – Klassificering och nationellt system (Rapport 2025:20)

Bilaga 2 - Remiss

Beslut skickas till

Boverket
Akten

2026-01-28

Miljö- och byggnadsnämnden

§ 4

Dnr 2025/63

Svar på remiss av Boverkets rapport En gemensam väg för PBL-ärenden

Beslut

1. Miljö- och byggnadsnämnden skickar tjänsteskrivelsen daterad 2026-01-12 som sitt yttrande som svar på remiss av Boverkets rapport *En gemensam väg för PBL-ärenden – Klassificering och nationellt system* (Rapport 2025:20) till Boverket.

Beskrivning av ärendet

Miljö- och byggnadsnämnden i Ludvika kommun tackar för möjligheten att yttra sig över Boverkets rapport *En gemensam väg för PBL-ärenden – Klassificering och nationellt system* (Rapport 2025:20).

Vi delar ambitionen att öka digitaliseringen inom samhällsbyggnadsprocessen och ser positivt på förslagen om en nationell klassificeringsstruktur och ett möjligt nationellt ärendehanteringssystem. Dessa initiativ kan lägga grunden för en mer effektiv, enhetlig och transparent handläggning av plan- och byggärenden i hela landet.

Samtidigt vill vi anföra några nyanserade synpunkter kring genomförandet, med särskilt fokus på fördelar, skalbarhet och hantering av närliggande processer, utmaningar samt aspekter kring innovation och teknikneutralitet ur ett kommunperspektiv.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 - Rapporten En gemensam väg för PBL-ärenden – Klassificering och nationellt system (Rapport 2025:20)

Bilaga 2 – Remiss

Bilaga 3 – Tjänsteskrivelsen daterad 2026-01-12

Beslut skickas till

Boverket

Akten